

ASIA**Vähimmäisrangaistuksen alittaminen****ASIAN VIREILLETULO**

Helsingin hovioikeus on kirjeellään 5.9.2012 saattanut oikeuskanslerin tietoon valitusasian käsitteilyn yhteydessä käyneen ilmi, että Helsingin käräjäoikeus oli 28.5.2012 tuominnut vastaajan törkeästä pahoinpitelystä kuuden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen, vaikka vähimmäisrangaistus teosta on yksi vuosi vankeutta eikä asiassa ollut sovellettu rangaistusasteikon lieventämisperustetta.

SELVITYS

Hovioikeus on ilmoituksensa liitteenä lähettänyt jäljennöksen kysymyksessä olevasta Helsingin käräjäoikeuden 28.5.2012 asiassa R 12/1410 antamasta tuomiosta 12/4900 sekä käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toimineen käräjätuomari A:n hovioikeuden selvityspyynnön vuoksi Helsingin käräjäoikeuden laamannille asiasta antaman selvityksen.

A ei ole käyttänyt hänelle tarjottua mahdollisuutta täydentää asiassa antamaansa selvitystä. Helsingin käräjäoikeuden laamanni B on todennut lausuntonaan asiasta, että korkein oikeus ei ollut vielä ratkaissut A:n sille tekemää hakemusta tuomion purkamisesta. B on liittänyt lausuntonsa oheen jäljennöksen Helsingin hovioikeuden asiassa 9.11.2012 asianomistajan valitukseen antamasta tuomiosta nro 3047.

Käräjäoikeuden ratkaisemassa asiassa syyttäjänä toiminut Itä-Uudenmaan syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjä C, joka tapahtuma-aikaan oli toiminut Helsingin syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjänä, on antanut selvityksensä siitä, että hän ei ollut valittanut tuomiosta, vaikka oli A:n selvityksen mukaan ollut tietoinen siihen sisältyvän seuraamusratkaisun virheellisyydestä. Valtionsyyttäjä D apulaisvaltakunnansyyttäjän sijaisena ja Helsingin syyttäjänviraston johtava kihlakunnansyyttäjä E ovat antaneet asiasta lausuntonsa.

RATKAISU

Käräjäoikeuden menettelyn arviointi

Helsingin käräjäoikeus on asiassa R 12/1410 käräjätuomari A:n johdolla 28.5.2012 antamallaan tuomiolla 12/4900 tuominnut vastaajan törkeästä pahoinpitelystä kuuden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Rikoslain 21 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan rikoksentekijä on tuomittava törkeästä pahoinpitelystä vankeuteen vähintään vuodeksi.

A on asiasta käräjäoikeuden laamannille antamassaan selvityksessä ilmoittanut erehtyneensä vastaajan syyksi luetun rikoksen rangaistusasteikosta ja tuominneensa vastaajalle lainvastaisesti rikoslain edellyttämää rangaistusta lievemmän rangaistuksen. Hän oli ilmoittamansa mukaan huomannut virheen pian tuomion julistamisen jälkeen ja keskustellut siitä syyttäjän kanssa, joka oli tuossa vaiheessa ilmoittanut valittavansa tuomiosta.

A on todennut hänelle sattuneen virheen olevan hyvin valitettavan, ilmoittanut ottavansa virheestä opiksi ja luvannut, ettei tule kyseisenlaista virhettä toistamaan. A on hakenut korkeimmalta oikeudelta tuomion purkamista. Oikeuskanslerinviraston korkeimmasta oikeudesta saaman tiedon mukaan asian käsittely on siellä vielä kesken.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti. A on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan rikoslain 21 luvun 6 §:ssä säädettyä rangaistusasteikkoa lievempään rangaistukseen.

Virantoimituksessa huolimattomuudesta tehty virhe voi olla rangaistava rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Pykälän mukaan rikosvastuu kuitenkin edellyttää, ettei teko sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Tuottamuksellisten virkarikosten rangaistavuuden perusteita ja tarvetta on pohdittu virkarikoslainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä on todettu muun ohella, ettei säännöksillä ole tarkoin määriteltävissä, milloin virkavelvollisuuden rikkomista voidaan pitää vähäisenä, ja että tämän arvioiminen jää syyttäviviranomaisen ja viime kädessä tuomioistuimen harkittavaksi (HE 58/1988 vp s. 65). Esitystä koskevassa lakivaliokunnan mietinnössä on todettu, että viranomaisen tulee noudattaa tarkkaa harkintaa tuomioistuinmenettelyn käynnistämisessä tuottamuksellisten virkarikosten takia varsinkin silloin, kun on käytettävissä muitakin seuraamusmuotoja (LaVM 7/1989 vp s. 2).

Vähäisyyttä arvioitaessa on huomiota kiinnitettävä muun muassa siihen, miten olennaisesti tekijä on menetellyt vastoin sitä mitä edellytetään kysymyksessä olevan viran asianmukaiselta hoitamiselta, ja missä määrin menettely on loukannut tai vaarantanut yksityistä etua. Oikeuskäytännössä on annettu merkitystä myös sille, miten vakavasti teko vaarantaa luottamusta viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen (esim. KKO 2001:54).

A:n virheestä ei käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa kysymyksessä olevan rikosasian asianosaisille. Virhe on tapahtunut vastaajan eduksi. Asian asianomistaja on valittanut tuomiosta vahingonkorvausvaatimustaan koskevan ratkaisun osalta mutta tyytynyt tuomittuun rangaistukseen. Vaikka A:n virhe on omiaan vähentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaikka virhe on tapahtunut hänen tehtäviensä ydinalueella eli lainkäyttöraatkaisun tekemisessä, pidän sitä kuitenkin kokonaisuutena arvioiden tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla vähäisenä. Tä-

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

mä arviointi on linjassa eräässä aikaisemmassa vastaavanlaisessa ratkaisussa soveltamieni arviointikriteerien kanssa (AOK 6.11.2003 dnro 16/31/03). A:n ei näin ollen ole syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikolliseen menettelyyn.

Asiassa puheenjohtaja ja lautamiehet ovat yhdessä päätyneet ratkaisuun, joka on tullut käräjäoikeuden tuomioksi. En ole pitänyt aiheellisenä ryhtyä tutkimaan asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten menettelyä, sillä he ovat nähdäkseni asiassa saaneet luottaa puheenjohtajana toimineen ammattituomarin laintuntemukseen.

Mainitsen havaintona, että käräjäoikeuden tuomion tuomiolauselmaan on virheellisesti merkitty sovelletuksi lainkohdaksi rikoslain 21 luvun 6 §:n 3 momentti, vaikka ratkaisu on perustunut tuomion perusteluista ilmenevin tavoin kyseisen pykälän 1 momentin 3 kohtaan. Pykälä ei sisällä tuomiolauselmassa mainittua momenttia. Tuomiolauselman mainittu virhe ei anna aiheutta toimenpiteisiini.

Syyttäjän menettelyn arviointi

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 6 §:n mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänänsä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Kihlakunnansyyttäjä C on selvityksessään kertonut ihmetelleensä jo tuomion julistamisen yhteydessä sitä, että käräjäoikeus alitti törkeän pahoinpitelyn rangaistusasteikon. Hän ilmoitti 30.5.2012 tyytymättömyytensä tuomioon. Käräjätuomari A oli ollut C:hen yhteydessä ja kertonut epähuomiossa alittaneensa rangaistusasteikon. A ja C olivat keskustelleet siitä, että syyttäjä valittaisi asiassa, jotta virhe saataisiin korjattua. C:ltä oli valitus kuitenkin jäänyt epähuomiossa tekemättä valituksen määräpäivään 27.6.2012 mennessä.

C:n kertoman mukaan hänet oli nimitetty 1.7.2012 lukien Itä-Uudenmaan syyttäjänvirastoon, minkä vuoksi 29.6.2012 oli ollut hänen viimeinen työpäivänsä Helsingin syyttäjänvirastossa. Hänen mielestään tekemänsä inhimillisen virheen, josta hän ilmoittamansa mukaan on syvästi pahoillaan, tekee osaltaan ymmärrettäväksi se, että hänellä oli ollut ”virastonvaihdoksesta johdun monta kiireellisesti vielä hoidettavaa asiaa ja muuttojärjestelyt virastosta toiseen”.

Apulaisvaltakunnansyyttäjän sijainen on lausunnossaan todennut, että edellä siteeratusta syyttäjälaitoksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetun yleisen edun toteutumiseen liittyy muun ohella vaatimus siitä, että tuomioissa määrättävät rangaistukset ovat säädettyjen rangaistusasteikkojen mukaiset. Näin ollen syyttäjälläkin on lausunnon mukaan oma vastuunsa siitä, että tuomioistuimissa määrättävä rangaistus on lain mukainen. Yhdyn apulaisvaltakunnansyyttäjän sijaisen näkemykseen.

Toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aiheutta syytteen nostamiseen.

Annan Helsingin käräjäoikeuden käräjätuomarille A:lle vastaisen varalle mainitussa lainkohdassa tarkoitetun huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään rangaistusta määrätessä.

Kiinnitän Itä-Uudenmaan syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjän C:n huomiota syyttäjän tehtäviin kuuluvaan velvollisuuteen huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisesta yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Petri Martikainen